

**TYCHO BRAHE'YE KADAR KURULAN RASATHANELER
ile
BU RASATHANELERDE MEVCUT BİLİM ATMOSFERİ
ve
ORTAYA KONAN BİLİM URÜNLERTİ**

Lütfi Göker

G.Ü. Gazi Eğitim Fak. Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü
Matematik Anabilim Dalı
ANKARA

Astronomi ve bunun müesseseselmiş kuruluşu olan rasathanesi tarihi ile ilgili eserlerdeki bilgiler; çoğunlukla birinci gurup olarak Grek (Antik Yunan) bilginlerinden Miletoslu THALES (M.Ö. 624-548), İskenderiyeli HIPPARCHOS (M.Ö. 180-125) ve BATLAMYOS (Cladius Ptolemeos 85-160) üçlüsü ile temsil edilir. ikinci gurup olarak da; Batı bilginlerinden KOPERNİK (1473-1543), TYCHO BRAHE (1546-1610) ve öğrencisi KEPLER (1571-1630), GALİLEO (1564-1642), NEWTON (1642-1727) ve çağdaşları tarafından ortaya konan kavram ve sistemler açıklanır.

Netice olarak; bu günün astronomisinde mevcut temel bilgiler ile günümüz rasathanesinin Grek "bilginleri" tarafından ortaya konduğu, bilahare de 16. yüzyıl ve sonrası Avrupalı bilginler tarafından mütekâmil hale getirildiği ifade edilir.

Astronomi ve bunun müesseseselmiş kuruluşu olan rasathanenin tarihi gelişimi incelendiğinde, 8. ile 16. yüzyıllar arası Türk-İslâm dünyasında görülen astronomi çalışmaları çağını aşmış ve çağımız astronomisine ışık tutmuştur.

Bu rasathanelerde yapılan rasat çalışmaları, ziyc adı verilen eserlerde toplandı, Batı bilim dünyası, Kopernik'e kadar bu ziyclerde mevcut astronomi, matematik ve fizik bilgilerini kullandı. Kopernik ünlü eserinde, İbn-i Şatır ve Nasırüddin Tusi'nin eserlerinden ilham aldığı belirtir. (Kaynak: Beyru niye Armağan, Türk Tarih Kurumu, 1974, Sh. 74 ve 75)

Türk-İslâm dünyası astronomi bilginlerinin eserleri, önceleri 10. yy başlarından itibaren münferit olarak, bilahare de bilim tarihinde "tercüme yüzyılı" olarak adlandırılan 12. yy başlarından itibaren yoğun bir şekilde Latinçeye tercüme edilmiştir. Bu tercüme faaliyeti, mûteakip yıllarda günümüz Batı dillerinde de hızlı bir şekilde devam etmiştir. Bu durum sonucu, Avrupalı bilim adamları için gerekli olan imkan ve zemini hazırlamış oldu. Bu durumda; hız, kuvvet ve cesaret alan, KOPERNİK, TYCHO BRAHE, GALILEA, KEPLER, NEWTON ve çağdaşları ile daha sonra gelenlerin gayretleri sonucu günümüz astronomisi (yaygın adıyla modern astronomi) ile günümüz rasathanesi ortaya çıkabilmiştir. Bilimin terakkisi bu tarihi gerçeği ne unutturabilir ve ne de gölgelendirebilir.

